

โครงการของสามเณรนักเรียน  
ในการพัฒนาทักษะด้านอิเล็กทรอนิกส์และการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์  
(Show & Share 2020)

เรื่อง เครื่องสรองน้ำพระธาตุ

จัดทำโดย

สามเณรชิตพล คำปัญจะ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น  
สามเณรฉัตรมงคล เนื่องยางศรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ครูที่ปรึกษา

พระมหาพิพัฒน์ อภิวิฑูมโน  
อาจารย์สรिता เมืองมูล

โรงเรียนรื่องแห่่งวิทยาคม พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดแพร่

โรงเรียนโครงการตามพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ชื่อโครงการ	:	เครื่องสร้งน้ำพระธาตุ	
ผู้จัดทำ	:	สามเณรอชิตพล	คำปัญจะ
		สามเณรฉัตรมงคล	เนื่องยางศรี
ครูที่ปรึกษา	:	พระมหาพิพัฒน์	อภิวิฑฒโน
		อาจารย์สรिता	เมืองมูล
ลักษณะโครงการ:	:	เป็นผลงานต่อเนื่อง	

### บทคัดย่อ

โครงการ เรื่องเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจทางด้านจิตใจให้แก่คณะศรัทธาประชาชนทั่วไป ในการเข้าไปกราบไหว้ สักการะพระบรมธาตุ ซึ่งเป็นปูชนียสถานในท้องถิ่น ป้องกันภูมิทัศน์บริเวณรอบๆ พระเจดีย์ธาตุเสื่อมโทรม อันเกิดจากน้ำที่เจือด้วยสิ่งบูซา ซึ่งผลการดำเนินการสร้งเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ มีระดับความพึงพอใจมาก โดยคะแนนของประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือความเหมาะสมแก่การใช้งานจริง ความประณีต ความสวยงามของโครงมีคะแนน การเลือกวัสดุที่ใช้ และความแข็งแรงทนทานของโครงสร้ง มีความพึงพอใจน้อยลงมาตามลำดับ ประสิทธิภาพของเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ โดยรวมอยู่ในระดับดี การทำงานของระบบเซนเซอร์ มีคะแนนสูงสุด รองลงมาได้แก่ ระบบการทำงานของเครื่องปั้มน้ำ การทำงานของหลอดไฟ และประสิทธิภาพของโปรแกรม มีค่าคะแนนประสิทธิภาพน้อยลงมาตามลำดับ เนื่องจากโครงการนี้ยังเป็นโครงการใหม่ ที่ต้องอาศัยการทดลองให้คงที่ ทั้งการทำงานของเซนเซอร์ ระบบต่างๆ ตลอดจนถึงการเขียนโปรแกรม จึงควรมีการพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

## กิตติกรรมประกาศ

โครงการ เรื่อง เครื่องสูบน้ำพระธาตุ นี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม และรับการช่วยเหลือ และสนับสนุนจากหลาย ๆ ท่าน ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณมูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ให้การสนับสนุนการจัดทำโครงการครั้งนี้ ตลอดจนถึง อาจารย์พระมหาพิพัฒน์ อภิวัตตโน และอาจารย์สรिता เมืองมูล ที่เป็นที่ปรึกษาโครงการ และสอนให้มีความรู้ความสามารถในการเขียนโปรแกรม และทำให้เกิดโครงการนี้ขึ้น ขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่าน พระครูปลัดจรัสพันธ์ คมภีระโม ผู้อำนวยการโรงเรียน ร้อยแห่งวิทยาคม ที่ให้การสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จนผลงานประสบความสำเร็จ ขอขอบคุณคณะครู บุคลากร โรงเรียนร้อยแห่งวิทยาคม และเพื่อนสามเณรทุกรูป ที่ให้กำลังใจในการทำโครงการครั้งนี้

จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สนับสนุนการทำงาน และให้กำลังใจเสมอมา จนโครงการนี้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี และความดีอันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สมาชิกในกลุ่มขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้จัดทำ

## สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 ขอบเขตของโครงการ	1
1.4 แผนการดำเนินงาน	2
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับของโครงการ	2
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายและที่มาของพระธาตุ	3
2.2 ประเพณีไหว้พระธาตุ	5
2.3 พระธาตุสำคัญในประเทศไทย	7
2.4 ข้อห้ามเกี่ยวกับผู้หญิง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานโครงการ	
3.1 วิธีการดำเนินงาน	21
3.2 ลักษณะผลงานที่สร้าง	21
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	
4.1 การประเมินโครงสร้างตู้อบสมุนไพร	23
4.2 ประสิทธิภาพในการทำงาน	24
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลโครงการ	25
5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำโครงการ	25
5.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา	25
บรรณานุกรม	26

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1. ความเป็นมาของโครงการ

การสรงน้ำพระบรมสารีริกธาตุ และ พระธาตุ เป็นประเพณีความเชื่อดั้งเดิมมาแต่โบราณ ที่นิยมกระทำเป็นประจำทุกปี เปรียบเสมือนการได้สรงน้ำพระพุทธเจ้าหรือพระอรหันต์ทั้งหลาย โดยทั่วไปจะกระทำในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือ วันงานเทศกาลประจำปี เช่น สงกรานต์ เป็นต้น และวิธีปฏิบัติในการสรงน้ำ ก็จะแตกต่างกันไป แล้วแต่ความเชื่อและความศรัทธาของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆหรือแล้วแต่บุคคล สมัยโบราณมักจะบูชาพระบรมธาตุด้วยเครื่องหอม และข้าวตอกดอกไม้ ตามปกติแล้วจะสรงพระธาตุด้วยน้ำสะอาดบริสุทธิ์ หรือน้ำสะอาดเจือด้วยสิ่งบูชา แล้วแต่ความชอบ และความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น น้ำหอม น้ำอบ ดอกไม้ กลีบดอกไม้ ฝักส้มป่อย หรือ แก่นไม้จันทน์ผ่น เป็นต้น

เนื่องจากองค์พระบรมธาตุ ส่วนใหญ่บรรจุอยู่ใต้ฐานพระเจดีย์ การสรงน้ำจึงกระทำโดยการรดน้ำไปบนองค์พระเจดีย์ เชื่อกันว่าเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นของที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นบริเวณรอบ องค์เจดีย์จึงนิยมทำกำแพงแก้วขึ้นไว้เป็นบริเวณลาน (ข่วง) เจดีย์ บุคคลใดประสงค์จะเข้าไปที่ลานในกำแพงแก้ว เพื่อกราบไหว้บูชา หรือเข้าไปทำความสะอาด ถ้าสวมหมวกจะต้องถอดออก ถ้าสวมรองเท้าต้อง ถอดรองเท้า และที่ห้ามเข้าไปในบริเวณลานเจดีย์ คือ ผู้หญิง ถือว่าถ้าผู้หญิงเข้าไปจะทำให้เสียความศักดิ์สิทธิ์ เรื่องเขตหวงห้ามนี้ไม่ได้มีแค่เรื่องพระธาตุเจดีย์กับสตรี แต่ยังมีการห้ามฆราวาสผู้ครองเรือนเข้าเขตสงฆ์ ซึ่งแม้แต่บุรุษก็ไม่สามารถเข้าได้

จากปัญหาดังกล่าวผู้จัดทำ ได้มีแนวคิดที่จะสร้างเครื่องสรงน้ำพระธาตุอัตโนมัติขึ้นมาเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ในด้านจิตใจให้แก่คณะศรัทธาประชาชนทั่วไปที่ได้ไปกราบไหว้ สักการบูชาองค์พระธาตุเจดีย์ ไม่ให้ขัดต่อจารีตประเพณีในแต่ละท้องถิ่นตามข้อห้ามดังกล่าวที่เราได้พบเห็นตรงบริเวณองค์พระธาตุเจดีย์ และยังก่อให้เกิดความศรัทธามากยิ่งขึ้น

#### 2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจทางด้านจิตใจ ให้แก่คณะศรัทธาประชาชนทั่วไป ในการเข้าไปกราบไหว้ สักการบูชาพระบรมธาตุ ซึ่งเป็นปูชนียสถานในท้องถิ่น

2.2 เพื่อป้องกันภูมิทัศน์บริเวณรอบๆ พระเจดีย์ธาตุเสื่อมโทรม อันเกิดจากน้ำที่เจือด้วยสิ่งบูชา

### 3. ขอบเขตของโครงการ

3.1 เป็นโครงการสิ่งประดิษฐ์ โดยการใช้ทักษะด้านอิเล็กทรอนิกส์และการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ออกคำสั่งให้ go go bright เป็นตัวควบคุมการทำงาน

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ เซนเซอร์โลหะ และเซนเซอร์ความชื้น

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการทำงานของปั้มน้ำ และหลอดไฟ

ตัวแปรควบคุม คือ คำสั่งต่างๆ ให้ ทีวีทำงาน

### 4. แผนการดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ม.ค. 63	ก.พ. 63	มี.ค. 63	เม.ย. 63	พ.ค. 63	มิ.ย. 63
๑	อบรมค่ายอิคคิว ๑	√					
๒	จัดทำข้อเสนอโครงการ		√				
๓	ออกแบบโครงสร้าง จัดหาอุปกรณ์			√			
๔	เริ่มเขียนโปรแกรมออกคำสั่งควบคุมการทำงาน			√	√		
๕	นำตู้อบบมาทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไข				√	√	
๖	สรุป และรายงานผล						√

### 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

5.1 สร้างความศรัทธาของชาวบ้านในท้องถิ่นให้เกิดความศรัทธาทางด้านจิตใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น เมื่อได้เข้าไปกราบไหว้ สักการะพระบรมธาตุ ซึ่งเป็นปูชนียสถานในท้องถิ่น

5.2 ภูมิทัศน์บริเวณรอบๆ พระเจดีย์ธาตุ สามารถทำความสะอาดได้ง่าย อันเกิดจากน้ำที่เจือด้วยสิ่งบูชา

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำโครงการเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ คณะผู้จัดทำโครงการได้ศึกษารวบรวมแนวคิดทฤษฎีและหลักการต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

#### 2.1 ความหมาย และที่มาของพระธาตุ

พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ (2547) ได้อธิบายถึงความหมาย และที่มาของพระธาตุ ดังนี้

คำว่า “ธาตุ” ตามตัวอักษรแปลว่า ผู้ทรงไว้/ทรงอยู่ สิ่งซึ่งทรงไว้/ทรงอยู่ ภาวะที่ทรงไว้/ทรงอยู่ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่คู่โลก ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ไม่สูญสลายไปไหน แต่อาจจะเปลี่ยนรูปขนาด สีสันไปเมื่อเวลาเปลี่ยนไป หรือเมื่อเปลี่ยนสถานที่ ธาตุเป็นสิ่งที่อยู่จริงโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ นี่คือ ความหมายของคำว่า “ธาตุ” โดยทั่วไป ในพระพุทธศาสนานิยมใช้คำนี้มาก เช่น โลกธาตุ หมายถึงความมีอยู่เป็นของโลก นิพพานธาตุ หมายถึงความมีอยู่เป็นอยู่ของนิพพาน กามธาตุ หมายถึงความมีอยู่เป็นอยู่ของภพภูมิของสัตว์ผู้เสวยเสวยกาม คือพวกที่เสวยกามคุณ เช่นโลกมนุษย์ รูปธาตุ หมายถึงความมีอยู่เป็นอยู่ของภพภูมิเทวดาชั้นรูปพรหม อรูปธาตุ หมายถึงความมีอยู่เป็นอยู่ของภพภูมิของเทวดาชั้นอรูปพรหม อปริยาปนธาตุ หมายถึงความมีอยู่เป็นอยู่ของภพภูมิที่เหนือขึ้นไป(โลกุตตรภูมิ)

“ธาตุ” ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานิยมหมายถึงธาตุ ๔ ได้แก่ ปฐวีธาตุ(ธาตุดิน) อาโปธาตุ(ธาตุน้ำ) เตโชธาตุ(ธาตุไฟ) และวาโยธาตุ(ธาตุลม) ถือเป็นส่วนประกอบพื้นฐานของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลกนี้ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ตัวมนุษย์(คน)และสัตว์มีชีวิตทั้งหลายประกอบด้วยชั้น ๕ คือ รูป(ธาตุหรือมหาภูต) รูป ๔ และอุปาทายรูป ๒๔) เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เรียกรย่อ ๆ รูปนาม คำว่า “รูปนาม” ไม่ได้หมายถึงว่ามี ๒ อย่างคือ รูปกับนาม แต่หมายถึงรูปนาม คือเขียนติดกันไปเลย ไม่ได้แยกกัน ในรูปมีนามและในนามมีรูป เป็นอันเดียวกัน ไม่ใช่แยกกัน “ธาตุ” ๔ นี้ไม่ได้หายไปไหน มีอยู่ในโลกในจักรวาลนี้ตลอดเวลา บางทีก็ปรากฏให้เห็นเป็นรูปร่าง บางทีก็ไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปร่าง กล่าวตามภาษาวិทยาศาสตร์ก็คือ บางทีก็เป็นสสาร บางทีก็เป็นพลังงาน เปลี่ยนกลับไปกลับมา

“ธาตุ ๔“ ดังกล่าวมานั้นถือเป็นธาตุพื้นฐาน จาก “ธาตุ ๔“ ก็ขยายเป็น “ธาตุ ๑๘“ คือ จักขุธาตุ รูปธาตุ จักขุวิญญาณธาตุ(ความจริงก็คือ ตาเห็นรูป เกิดการรับรู้ทางตา) โสตธาตุ สัทธาธาตุ โสตวิญาณธาตุ(ความจริงก็คือ หูได้ยินเสียง เกิดการรับรู้ทางหู) ฆานธาตุ คันธธาตุ ฆานวิญาณธาตุ(ความจริงก็คือ จมูกได้กลิ่น เกิดการรับรู้ทางจมูก) ชิวหาธาตุ รสธาตุ ชิวหาวิญาณธาตุ(ความจริงก็คือ ลิ้นลิ้มรส เกิดการรับรู้ทางลิ้น) กายธาตุ โสภณธาตุ กายวิญาณธาตุ(ความจริงก็คือ กายสัมผัสกับสิ่ง เกิดการรับรู้ทางกาย) มโนธาตุ ธัมมธาตุ มโนวิญาณธาตุ(ความจริงก็คือ ใจคิดเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดการรับรู้ทางใจ)

คำว่า “ธาตุ” ในความหมายที่แคบลงมา หมายถึงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายคน (ทั้งส่วนที่เป็นกระดูกและอวัยวะภายในอื่นที่หลีกเลี่ยงการถูกเผา ที่เห็นชัดก็คือกระดูกของคนที่เหลือจากการถูกเผาแล้ว



คำว่า “พระธาตุ” มีความหมายเหมือนกับคำว่า “ธาตุ” แต่มีข้อพิเศษออกไปก็คือเป็นส่วนต่าง ๆ ของร่างกายคนที่บรรลุธรรม มีจิตใจบริสุทธิ์หมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ซึ่งเหลือจากการถูกเผา บางที่เรียกว่า “พระอรหันต์ธาตุ” พระสาวก สาวิกาของพระพุทธเจ้า(หมายรวมถึง พระปัจเจกพุทธเจ้า และอุบาสก อุบาสิกา ผู้เป็นอรหันต์ด้วย)

คำว่า “พระบรมสารีริกธาตุ” หมายถึงกระดูกของพระพุทธเจ้า(พระสัมมาสัมพุทธเจ้า) คำว่า “พระธาตุและพระบรมสารีริกธาตุ” นี้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Relic” ซึ่งตรงกับภาษาลาตินว่า “Reliquiae” แปลว่า ส่วนที่เหลืออยู่(Remains) เผ่าชนทั้งหลายในอดีตถือว่า กระดูกคนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ลัทธิถือผีบางพวก(Shamanism)นิยมเก็บกระดูกคนไว้ ประเพณีนิยมในพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะในยุคของพระพุทธเจ้าองค์ไหน นับตั้งแต่พระพุทธเจ้าพระนามว่าที่ปึงกรมาจนถึงพระพุทธเจ้าพระนามว่าโคดม การเก็บกระดูก (อัฐิหรือเป็นกระดูกของคนบริสุทธิ์ก็นิยมเรียกว่า พระธาตุบ้าง พระสารีริกธาตุบ้าง พระบรมสารีริกธาตุบ้าง)ไว้บูชาสักการะปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป เพราะฉะนั้น ก็จะมีข้อความในคัมภีร์กล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเครื่องระลึกถึงพระพุทธเจ้าที่ปรินิพพานไปแล้ว ๔ อย่าง คือ

๑. ธาตุเจดีย์ คือ พระบรมสารีริกธาตุ
๒. บริโภคเจดีย์ คือ สังฆนียสถาน ๔ ตำบล
๓. ธรรมเจดีย์ คือ จารึกข้อพระธรรม
๔. อุเทสิกเจดีย์ คือ พระพุทธรูป ธรรมจักร รอยพระพุทธบาท พระแท่นวัชร

อาสน์ หรือสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า

สรุปได้ในที่นี้ว่า สิ่งที่ควรบูชาสักการะสูงสุดของชาวพุทธคือเจดีย์ ๔ ประเภทดังกล่าว โดยเฉพาะธาตุเจดีย์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง การหายไปของพระธาตุหรือพระบรมสารีริกธาตุเป็นเครื่องแสดงถึงความเสื่อมของศาสนาอย่างหนึ่ง เรียกว่า “ธาตุอันตรธาน” แต่การหายไปของธาตุที่ว่านี้ไม่ได้หมายถึงว่าพระธาตุหรือพระบรมสารีริกธาตุนั้นหายไปจากโลกนี้ เป็นเพียงการหายไปจากที่หนึ่งที่คนไม่นิยมปฏิบัติธรรมแล้วไปปรากฏในที่หนึ่งที่คนนิยมปฏิบัติธรรม หรืออาจไม่ปรากฏในที่ไหนเลยจนกว่าจะมีคนปฏิบัติธรรม จึงจะปรากฏให้เห็น เหตุการณ์อย่างนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อไม่มีการบูชาสักการะพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานอยู่ในที่ต่าง ๆ ตำนานบอกว่า ถ้าทั่วทุกหนทุกแห่งไม่มีผู้บูชาสักการะเลย พระบรมสารีริกธาตุทั้งหลายจากมนุษยโลก เทวโลก และภพพญานาค จะเสด็จมาสู่ต้นพระศรีมหาโพธิ์สถานที่ตรัสรู้ทั้งหมด รวมกันเป็นรูปพระพุทธรองค์ ทรงประดิษฐาน ณ โคนต้นพระมหาโพธิ์นั้น ทรงกระทำยมกปาฏิหาริย์ แต่ไม่มีมนุษย์คนใดหรือสัตว์โลกตนใดเห็นพระองค์เลย

เพราะฉะนั้น คำว่า “ธาตุอันตรธาน” ไม่ได้หมายถึงว่า ธาตุสูญสิ้นไปจากโลก แต่หมายถึงหายไปไม่ปรากฏให้เห็น พระพุทธดำรัสที่ตรัสกับพระอานนท์คราวหนึ่งว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม” ถ้าจะอธิบายในอีกลักษณะหนึ่งก็ได้ว่า ผู้ปฏิบัติธรรม บำเพ็ญคุณความดี มีคุณธรรมประจำใจ ก็เห็นพระพุทธเจ้า คำว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา” มี ๒ นัย

นัยที่ ๑ หมายถึงว่า ขณะที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ คนที่อยู่ห่างไกลประสงค์จะเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ ไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลเพื่อไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ก็ได้ แต่ให้ผู้นั้นปฏิบัติธรรม ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา พระพุทธเจ้าก็จะเปลี่ยนรัศมีมี ๖ สีไปแสดงพระองค์ปรากฏต่อหน้าผู้นั้น นี่คือนัยของคำว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา”

นัยที่ ๒ หมายถึงว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว(ปรินิพพาน=ตาย) ผู้ประสงค์จะเห็นพระพุทธเจ้า ขอให้อธิษฐานจิตบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา กล่าวคำอธิษฐานขอให้พระบรมสารีริกธาตุเสด็จมา ณ ภาชนะหรือสถานที่เหมาะสมซึ่งจัดเตรียมเอาไว้ เมื่อทำความดีถึงขั้น พระบรมสารีริกธาตุก็จะเสด็จมาตามที่ปรารถนา

## 2.2 ประเพณีไหว้พระธาตุ

ประเพณีไหว้พระธาตุ หรือประเพณีขึ้นพระธาตุ ในล้านนาไทยประชาชนมีความผูกพันต่อศาสนามาก ทุกอย่างมีวัดเป็นศูนย์กลางตั้งแต่เกิดจนตาย วัดเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่กุลบุตร ทั้งทางหนังสือและวิชาชีพ เพื่อจะได้ใช้ชีวิตชีวิตของตน ให้เป็นคนสมบูรณ์ทางความเป็นอยู่และสังคม ประเพณีที่ปฏิบัติกันในเดือนแปดนี้ จึงเกี่ยวเนื่องกับศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ดังจะกล่าวต่อไป

วันเดือน 8 เพ็ญ (เหนือ) เป็นวันที่มีความสำคัญทางพุทธศาสนามาก กล่าวคือ ตรงกับวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า เป็นวันที่ชาวพุทธทั่วโลกทำพิธีรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ โดยการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์และรักษาศีล ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมกันทั่วไป

ในล้านนาไทย ประชาชนนิยมพากันไปสู่บุญสถานที่สำคัญ ๆ เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ก็จะพากันไปวัดพระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงรายไปพระธาตุดอยมกิดิและพระธาตุดอยตุง จังหวัดลำพูนไปนมัสการพระธาตุนครวิทยุชัย จังหวัดลำปางไปนมัสการพระธาตูลำปางหลวง จังหวัดแพร่ไปนมัสการพระธาตุช่อแฮ จังหวัดน่านไปนมัสการพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดพะเยา ไปนมัสการ พระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปนมัสการ พระธาตุดอยกองมู นอกจากนี้ไปนมัสการพระเจดีย์สำคัญประจำเมืองแล้ว ประชาชนยังนิยมกันไปนมัสการพระธาตุเจดีย์ หรือปูชนียสถานใกล้บ้านของตนทุกหนทุกแห่งในวันเดือนแปดเพ็ญ หรือ เพ็ญเดือน 6 ของภาคกลาง

นอกจากการสร้างประเพณีไปไหว้พระธาตุที่สำคัญ ๆ แล้ว คนโบราณของล้านนายังสร้างค่านิยมให้บังเกิดขึ้นกับประชาชนด้วยการให้ประชาชน “บูชาธาตุ” คือถือเอาพระธาตุเจดีย์นั้นเป็นที่พึ่งของตนด้วย พระธาตุเจดีย์ที่กล่าวถึงนี้ ก็คือพระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ที่ได้รู้าปนาไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุนครวิทยุชัย พระบรมธาตุศรีจอมทอง ฯลฯ ตามประเพณีชาวเหนือถือกันว่าคนเกิดปีใดจะต้องไปสักการบูชาพระธาตุที่นั้น จึงจะเป็นสิริมงคลแก่ตนให้มีอายุยืนมีบุญอันสงสมมาก มีดังนี้

1. คนเกิดปีไฉ้ คือปีชวด พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
2. คนเกิดปีเป้า คือปีฉลู พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตูลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
3. คนเกิดปียี่ คือปีขาล พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
4. คนเกิดปีเหม้า คือปีเถาะ พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุแช่แห้ง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

5. คนเกิดปีสี คือปีมะโรง พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระเจดีย์พระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ บางคนว่าปีนี้คนชุก “พระสิงค์” หรือ “พุทธสิงค์” มิใช่พระเจดีย์
6. คนเกิดปีไส้ คือปีมะเส็ง พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย ชาวบ้านเดินทางไปไม่ถึงให้ไหว้ต้นโพธิ์แทน
7. คนเกิดปีสะง่า คือปีมะเมีย พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุย่างกุ้ง หรือ ชะเวดากอง ประเทศพม่า
8. คนเกิดปีเม็ด หรือปีมะแม พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุดอยสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
9. คนเกิดปีสัน คือปีวอก พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม
10. คนเกิดปีเล่า หรือปีระกา พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุหริภุญชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
11. คนเกิดปีเส็ด คือปีจอ พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุเกตแก้วจุฬามณี บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์
12. คนเกิดปีไค้ คือปีกุน พระธาตุประจำปีเกิดคือ พระธาตุดอยตุง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

พระธาตุประจำปีเกิดนี้ ถ้าวินิจฉัยว่าหากผู้ใดเกิดปีไหนแล้วควรไปนมัสการกราบไหว้พระธาตุนั้นๆ ก็จะได้อานิสงส์มาก สำหรับผู้ที่อยู่ห่างไกลจากพระธาตุที่ประจำปีเกิดของตนเดินทางไปไม่ถึง ก็ให้กราบไว้เอาเองหรือไปขอผู้ที่วาดรูปเป็น วาดใส่แผ่นผ้าหรือแผ่นกระดาษให้นำมาสักการบูชาก็ได้ หากท่านไปเที่ยวบ้านในภาคเหนือจะพบรูปภาพพระธาตุประจำปีตามบ้านต่างๆ มากมาย (มณี พะยอมยงค์, 2537)

### 2.3 พระธาตุสำคัญในประเทศไทย

พระธาตุในที่นี้ หมายถึง ส่วนสำคัญของพระสถูป หรือพระปรางค์ ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือพระธาตุไว้ภายใน ซึ่งเรียกว่า ธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในพุทธเจดีย์ทั้งสี่ ซึ่งได้แก่พระธาตุเจดีย์ เป็นเจดีย์ที่บรรจุพระธาตุ สำหรับพระธาตุเจดีย์ ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมาก มีขนาดและอายุแตกต่างกัน พอประมวลได้ดังนี้

#### 1. พระปฐมเจดีย์



เป็นพระมหาเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย การที่ได้ชื่อว่าพระปฐมเจดีย์นั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นพระเจดีย์เก่ากว่าพระเจดีย์อื่น ๆ ในประเทศสยาม สันนิษฐานว่า สร้างสมัยทวารวดี ตั้งอยู่ที่เมืองนครไชยศรีในสมัยก่อน ปัจจุบันอยู่ในอำเภอเมืองนครปฐม จากเอกสารเก่าที่บันทึกเรื่องนี้ไว้มีประวัติว่า พระปฐมเจดีย์ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๕๐๐ ก็มี พ.ศ. ๑๐๐๐ ก็มี พ.ศ. ๑๑๘๕ ก็มี พ.ศ. ๑๒๖๔ ก็มี พ.ศ. ๑๖๓๐ ก็มี ความสูง ๔๐ วา ๕ ศอก มีพระแท่นบรรทม ที่พระพุทธเจ้าเสด็จมาบรรทม บรรจุพระทันตธาตุ คือ พระเขี้ยวแก้ว องค์หนึ่ง บรรจุพระบรมธาตุ หนึ่งทะนาน มีปรากฏก่อนพบพระพุทธบาท พระพุทธฉาย กว้างพันปี

## 2. พระธาตุดอยสุเทพ จ.เชียงใหม่



พระบรมธาตุดอยสุเทพเป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งของเมืองเชียงใหม่ ประดิษฐานอยู่บนดอยสุเทพ สูงจากระดับน้ำทะเล ๑๐๐๐ เมตร ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของตัวเมือง ห่างจากตัวเมืองเก่าประมาณ ๑๐ กิโลเมตร มีบันไดนาคเจ็ดเศียรทอดจากทางขึ้นไปถึงซุ้มประตูวัด จำนวน ๓๐๐ ขั้น ครุบาศรีวิชัยได้บอกบุญชักชวนชาวเหนือ ให้ช่วยกันสร้างถนนจากเชิงดอยไปจนถึงยอดดอย ณ ที่ตั้งพระบรมธาตุ

ตามตำนานกล่าวว่า เป็นที่ประดิษฐานพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า ซึ่งได้เสด็จมายังดอยอุจจุปปพต เพื่อฉันภัตตาหาร พร้อมด้วยพระสาวก ณ ที่นี้มีย่าแสะแม่ลูกได้ตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระพุทธเจ้า พระองค์จึงมอบพระเกศาธาตุให้ประดิษฐานไว้ที่ดอยแห่งนี้

### 3. พระบรมธาตุคอยตุง จ.เชียงราย



พระบรมธาตุคอยตุง เป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดของเชียงราย ประดิษฐานอยู่บนยอดคอยตุง ในเขตกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง มีถนนแยกจากบ้านห้วยไคร้ขึ้นไปจนถึงองค์พระบรมธาตุ องค์พระธาตุบรมธาตุเจดีย์ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ ๒๐๐๐ เมตร ตามตำนานมีว่า เดิมสถานที่ตั้งพระบรมธาตุคอยตุง มีชื่อว่า คอยดินแดง อยู่บน เขาสามเส้น ของพวกลาวจก ต่อมาสมัยพระเจ้าอุชุตระราช รัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์สิงหนวัต ผู้ครองนครโยนกนาคนคร เมื่อปี พ.ศ. ๑๔๕๒ พระมหากัสสป ได้นำพระบรมสารีริกธาตุในส่วนของพระรากขวัญเบื้องซ้าย (ไหลปลาร้า) ของพระพุทธเจ้ามาถวาย ซึ่งตรงตามคำทำนายของพระพุทธองค์ว่า

"ที่คอยดินแดงแห่งนี้ ต่อไปจะเป็นที่ประดิษฐานพระมหาสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ในภายภาคหน้า" พระเจ้าอุชุตระราช มีพระราชศรัทธา ได้เรียกหัวหน้าลาวจกมาเฝ้า พระราชทานทองคำจำนวนแสนกษาปณ์ ให้เป็นค่าที่ดินบริเวณคอยดินแดงแก่พวกลาวจก แล้วทรงสร้างพระสถูปขึ้น โดยนำธนะชาบยาว ๓,๐๐๐ วา ไปปักไว้บนคอยตุง เมื่อทางธนะชาบยาวไปไกลเพียงใด ให้กำหนดเป็นฐานพระสถูปเพียงนั้น คอยดินแดงจึงได้ชื่อใหม่ว่า คอยตุง (คำว่า ตุง แปลว่า ธง) เมื่อสร้างพระสถูปเสร็จ ก็ได้้นำพระบรมสารีริกธาตุดังกล่าวบรรจุไว้ให้คนสักการะบูชา

#### 4. พระธาตุลำปางหลวง จ.ลำปาง



พระธาตุลำปางหลวง ประดิษฐานอยู่ที่วัดลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร องค์พระธาตุเจดีย์สูง ๒๒ วา ๒ ศอก ฐานกว้างด้านละ ๑๒ วา ก่อด้วยอิฐถือปูน ฉาบด้วยแผ่นทองเหลือง ทองแดง ตลอดทั้งองค์ ตามประวัติกล่าวว่า พระมหากัสสปเถระ และพระเมตติยะเถระ ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ มาจากประเทศอินเดีย เมื่อครั้งพระเจ้าอโศกมหาราช โปรดให้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ นำไปประดิษฐานในอาณาจักรต่าง ๆ

ตามตำนานกล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงมอบพระเกศาธาตุให้ชาวลัวะผู้หนึ่งชื่อกอน ลัวะกอนได้สร้างพระสถูปเจดีย์สูงเจ็ดศอก เพื่อบรรจุพระเกศาธาตุไว้ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๘ ได้มีพระอรหันต์สององค์คือ พระกุมารกัสสปะ ได้นำเอาพระอัฐิธาตุพระนลาตข้างขวา และพระเมตติยะ ได้นำเอาอัฐิธาตุลำคอ มาบรรจุไว้ในพระสถูปเจดีย์ไว้อีก พระสถูปเจดีย์องค์นี้ได้มีการสร้างเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง

## 5. พระธาตุหริภุญชัย จ.ลำพูน



พระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน เป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งอีกแห่งหนึ่งของดินแดนล้านนาไทย มาแต่โบราณกาล ประมาณหนึ่งพันปีมาแล้ว บรรดาเจ้านครต่าง ๆ ในดินแดนส่วนนี้ได้มีความเคารพนับถือและศรัทธา ได้รับความระในการปฏิสังขรณ์กันต่อมาจนถึงทุกวันนี้ องค์พระธาตุเป็นรูปทรงแบบลังกา ฝีมือประณีต และมีความคงทนถาวรมาก

ตามประวัติกล่าวว่า เมื่อปี พ.ศ. ๑๔๔๐ พระเจ้าอาทิตย์ราช กษัตริย์วงศ์รามัญผู้ครองนครลำพูน เป็นลำดับที่ ๓๓ มีศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ได้ทรงรับเอาพระพุทธรูปจากเมืองมอญมาประดิษฐานที่นครลำพูน และได้ทรงสร้างพระมณฑป เพื่อประดิษฐานพระบรมธาตุ สูงสามวา มีซุ้มทั้งสี่ด้าน ครอบโกศสูงสามศอก แล้วบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน ดังนั้นจึงเป็นที่รู้กันทั่วไปว่า บรรดาบ้านเรือนในนครลำพูน จะต้องสร้างไม่ให้สูงเกินสามศอก เพื่อให้สูงกว่าองค์พระบรมธาตุ

## 6. พระธาตุพนม จ.นครพนม



พระธาตุพนม ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระธาตุพนมมรวิหาร ริมฝั่งแม่น้ำโขง ตำบล และอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สถานที่ประดิษฐานองค์พระธาตุ อยู่บนภูเก้าพร้าว หรือดอยเก้าพร้าว ภาษาบาลีว่า กปณบรรพตหรือ กปณคีรี ริมฝั่งแม่น้ำขลนที อันเป็นเขตแขวงนครศรีโคตบุรโบราณ ตามตำนานพระธาตุพนม ในอุรังคนิทานกล่าวว่า สมัยหนึ่งในปัจฉิมโพธิกาล พระพุทธเจ้า พร้อมทั้งพระอานนท์ ได้เสด็จมาทางทิศตะวันออก โดยทางอากาศ ได้มาลงที่ดอนกอนเนา แล้วเสด็จไปหนองคันแทเสื่อน้ำ (เวียงจันทน์) ได้พยากรณ์ไว้ว่า ในอนาคตจะเกิดบ้านเมืองใหญ่ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศานา จากนั้นได้เสด็จไปตามลำดับ ได้ทรงประทานรอยพระพุทธรูปไว้ที่ โพนฉั่น (พระบาทโพนฉั่น) อยู่ตรงข้ามอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย แล้วเสด็จมาที่พระบาทเวินปลา ซึ่งอยู่เหนือเมืองนครพนมปัจจุบัน ได้ทรงพยากรณ์ที่ตั้งเมืองมรุกขนคร (นครพนม) และได้ประทับพักแรมที่ภูเก้าพร้าวหนึ่งคืน วันรุ่งขึ้นเสด็จข้ามแม่น้ำโขง ไปบิณฑบาตที่เมืองศรีโคตบุร พักอยู่ที่ร่มต้นรังต้นหนึ่ง (พระธาตุอิงฮังเมืองสุวรรณเขต) แล้วกลับมาทำภัตกิจ (ฉันอาหาร) ที่ภูเก้าพร้าวโดยทางอากาศ

พญาอินทร์ได้เสด็จมาเฝ้าและทูลถามพระพุทธรูปองค์ ถึงเหตุที่มาประทับที่ภูเก้าพร้าว พระพุทธรูปองค์ได้ตรัสว่า เป็นประเพณีของพระพุทธเจ้าทั้ง 3 พระองค์ ในภัททกัลป์ที่นิพพานไปแล้ว บรรดาสาวกจะนำพระบรมสารีริกธาตุ มาบรรจุไว้ที่ภูเก้าพร้าว พระพุทธรูปองค์เมื่อนิพพานแล้ว พระมหากัสสปะ ผู้เป็นสาวก ก็จะนำเอาพระบรมสารีริกธาตุมาบรรจุไว้ ณ ที่นี้เช่นกัน จากนั้นพระพุทธรูปองค์ก็ได้ทรงปรารภถึงเมืองศรีโคตบุร และมรุกขนคร แล้วเสด็จไปหนองหารหลวง ได้ทรงเทศนาโปรดพญาสุวรรณพิงคาระ และพระเทวี ประทานรอยพระพุทธรูปไว้ ณ ที่นั้น แล้วเสด็จกลับพระเชตวัน หลังจากนั้นก็เสด็จปรินิพพานที่เมืองกุสินารา

## 7. พระธาตุเชิงชุม จ.สกลนคร



พระธาตุเชิงชุม ประดิษฐานอยู่บนเนินสูง ในวัดพระธาตุเชิงชุมมรวิหาร ริมหนองหาร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร



ตามตำนานกล่าวว่า พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระอานนท์ ได้เสด็จจากพระวิหารเชตวัน มาทางดินแดนทางทิศตะวันออก เพื่อโปรดสัตว์ เมื่อเสด็จตามลำแม่น้ำโขง ก็ได้ประทับรอยพระพุทธรูปตามลำน้ำ มีพระพุทธรูปบัวบก พระพุทธรูปทโพนเพล พระพุทธรูปเวินปลา แล้วมาพักฉันภัตตาหารที่ภูเก้าพร้าว อันเป็นที่ตั้งของพระธาตุนม จากนั้นได้เสด็จไปโปรดพระเจ้าสุวรมณีกษัตริย์ และได้ประทับพระพุทธรูปที่ภูเขาน้ำลอดเชิงชุม ร่วมกับพระพุทธรูปของ อดีตพระพุทธเจ้าองค์ก่อนอีก 3 พระองค์ คือ พระพุทธเจ้าพระนามกกุสันธะ พระพุทธเจ้าพระนามโกนาคมะ และพระพุทธเจ้าพระนามกัสสปะ

## 8. พระธาตุนารายณ์เจงเวง จ.สกลนคร



พระธาตุนารายณ์เจงเวง ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระธาตุนารายณ์เจงเวง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร อยู่ห่างจากตัวเมือง ประมาณ ๖ กิโลเมตร

พระธาตุดองค์นี้เป็นพระธาตูก่อกำเนิด สมัยเดียวกับพระธาตุน้ำทิพย์ แต่ศิลปการก่อสร้างผิดไปคนละแบบ พระธาตุดองค์นี้สร้างด้วยศิลาแลง แบบเดียวกับปราสาทหินพิมาย แต่มีขนาดเล็กกว่า เป็นปรางค์แบบขอม องค์พระธาตุนี้แบ่งเป็นหลายส่วน คือ ส่วนที่เป็นฐาน ส่วนที่เป็นองค์หลังคาและส่วนยอด ส่วนที่เป็นฐานก่อด้วยศิลาแลงก้อนขนาดใหญ่ มีเอวคอดกิ่วเหมือนพานดอกไม้ สูง ๑๘ เมตร กว้างด้านละ ๑๕ เมตร

ตามตำนานกล่าวว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระเจ้าสุวรมณีกษัตริย์ได้ทราบข่าวว่าพระมหากัสสปะเถระ พร้อมด้วยพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ จะนำพระอัฐิธาตุไปบรรจุไว้ที่ภูเก้าพร้าว ที่ประดิษฐานพระธาตุนม และจะต้องเสด็จย่านสกลนคร ก็มีความศรัทธา ได้ประชุมอำมาตย์ผู้ใหญ่ สร้างพระเจดีย์ไว้สององค์ ไว้คอยรับเสด็จ เพื่อขอส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุมาประดิษฐานไว้ เจดีย์องค์หนึ่งสร้างไว้ที่พระราชอุทยานหลวง อยู่บนเนินสูงด้านทิศตะวันตก ห่างจากพระราชวังสามพันวา โดยให้พระนางเจงเวงเป็นเจ้าศรัทธาสร้าง อีกองค์หนึ่งให้อำมาตย์ผู้ใหญ่ฝ่ายชายเป็นผู้สร้าง

## 9. พระธาตุขามแก่น จ.ขอนแก่น



พระบรมธาตุขามแก่น ประดิษฐาน ณ วัดเจติยภูมิ อยู่ที่ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากตัวจังหวัดออกไปประมาณ ๓๐ กิโลเมตร ตามตำนานกล่าวว่า ภายใต้เจดีย์บรรจุพระอังคารของพระพุทธเจ้า มีเรื่องเล่าว่า หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน พระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ ร่วมกับประชาชนชาวเมือง ได้สร้างพระธาตุเจดีย์ขึ้นที่จังหวัดนครพนม คือพระธาตุพนม ในครั้งนั้นกษัตริย์แห่งโมริยวงศ์ ได้ทรงทราบเรื่องมีศรัทธา ที่จะนำพระอังคารของพระพุทธเจ้า ไปบรรจุร่วมกับพระบรมสารีริกธาตุในพระธาตุพนม จึงได้เดินทางไปนครพนม พร้อมด้วยพระอรหันต์ ๙ องค์ ระหว่างทาง เมื่อมาถึงสถานที่แห่งหนึ่ง มีตอมะขามขนาดใหญ่ต่อหนึ่ง ผุเหลือแต่แก่น จึงได้อัญเชิญภาชนะที่ บรรจุพระอังคารวางไว้บนตอมะขามดังกล่าว แล้วพักแรมอยู่ ณ ที่นั้นหนึ่งคืน รุ่งขึ้นก็ออกเดินทางต่อไป เมื่อไปถึงสถานที่ก่อสร้างพระธาตุพนมจึงทราบว่า ได้ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไม่สามารถบรรจุพระอังคารที่นำมาได้ จึงพากันเดินทางกลับเมื่อมาถึงตอมะขามดังกล่าวปรากฏว่า ตอที่เหลือแต่แก่นนั้นกลับงอกขึ้นมาใหม่ มีกิ่งก้านสาขาและใบเขียวชอุ่มเป็นที่น่าอัศจรรย์ กษัตริย์โมริยวงศ์พระองค์นั้น จึงโปรดให้สร้างพระปราสาทครอบ ตอมะขามดังกล่าว แล้วบรรจุพระอังคารธาตุเอาไว้ภายในพระปราสาท และให้ชื่อว่า พระธาตุขามแก่น

## 10. พระธาตุบังพวน จ.หนองคาย



พระธาตุบังพวน เป็นพระธาตุเจดีย์ที่เก่าแก่และสำคัญยิ่งของจังหวัดหนองคาย และเป็นพระธาตุที่สำคัญองค์หนึ่งของภาคอีสาน ประดิษฐานอยู่ ณ บ้านพระธาตุบังพวน ตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตามตำนานอุรังคธาตุกล่าวว่า พระยาสุวรรณภิงคาร เจ้าเมืองหนองหาน สกลนคร พระยาคำแดง เจ้าเมืองหนองหาน้อย อุดรธานี พระยาจุลณี พรหมทัต เจ้าเมืองจุลณี (ลาวเหนือ) พระยาอินทปัตนคร เจ้าเมืองอินทปัตนนคร (เขมร) และพระยานันทเสน เจ้าเมืองศรีโคตรบูรณหลวง (ตรงข้ามนครพนม) ได้ร่วมกันอุปลัมภ์ พระมหากัสสะเถระ พร้อมด้วยพระอรหันต์ อีก 500 องค์ ทำการก่อสร้างพระธาตุพนม แล้วเสร็จ และได้บรรลุพระอรหันต์ด้วยกันทั้งหมด ต่อมาได้เดินทางไปสู่แดนพุทธภูมิ เพื่อไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ของพระพุทธเจ้า 45 พระองค์ นำมาประดิษฐานไว้ ณ สถานที่ 4 แห่งคือ บริเวณเมืองหนองคาย และเมืองเวียงจันทน์ หนึ่งในสี่แห่งนั้น คือพระธาตุบังพวน ซึ่งได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาพักที่ร่มไม้ป่าแบ้ง (ไม้โพธิ) ณ ภูเขาหลวง อันเป็นที่ตั้งพระเจดีย์ พระธาตุบังพวนปัจจุบัน

สัตตสถานที่วัดพระธาตุบังพวนยังมีครบถ้วนทั้งเจ็ดองค์ และมีแผนที่ตั้งเหมือนกันกับที่พุทธคยา ประมวลได้ดังนี้

### พระโพธิบัลลังก์

ตั้งอยู่ตรงจุดศูนย์กลาง สร้างด้วยศิลาแลงและอิฐ เป็นพระสถูปทรงกลมสูงประมาณ สองเมตรครึ่ง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ เจ็ดเมตรครึ่ง โพธิบัลลังก์หรือวัชรอาสน์นี้ เป็นอาสน์ที่พระพุทธเจ้าประทับนั่ง เพื่อบำเพ็ญเพียรทางจิต จนบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อวันเพ็ญเดือนหก ก่อนพระพุทธศักราช 45 ปี ตามพุทธประวัติจากพระไตรปิฎก กล่าวว่า พระพุทธองค์ได้ทรงประทับนั่งอยู่บนโพธิบัลลังก์นี้เป็นเวลา 7 วัน ทรงพิจารณาธรรมที่ตรัสรู้แล้ว คือ ปฏิจจสมุปบาท ทั้งสายเกิด และสายดับ กลับไปกลับมา ขณะพิจารณาธรรมทั้งสามในราตรีนั้น แล้วเปล่งพุทธอุทานในแต่ละยามดังนี้

### อุทานในยามต้นว่า

เมื่อใด ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้น ย่อมสิ้นไป เพราะมารู้แจ้งธรรมว่าเกิดแต่เหตุ อุทานในยามเป็นท่ามกลางว่า

เมื่อใด ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงขอพราหมณ์นั้น ย่อมสิ้นไป เพราะได้รู้ความสิ้นแห่งปัจจัยทั้งหลายอุทานในยามที่สุดว่า

เมื่อใด ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีเพียรเพ่งอยู่ เมื่อนั้น พราหมณ์นั้นย่อมกำจัดมาร และเสนาเสียได้ ดุจพระอาทิตย์อุทัยกำจัดมืด ทำอากาศให้สว่างฉะนั้น

### **พระอนิมมิสเจดีย์**

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของโพธิบัลลังก์ เป็นเจดีย์สี่เหลี่ยมก่อด้วยอิฐสอปูน ตามพุทธประวัติจากอรรถกถา กล่าวว่า เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว ได้เสด็จมาประทับยืนอยู่ ณ ที่นี้ แล้วทรงทอดพระเนตรดูต้นพระศรีมหาโพธิ์ ที่ให้ร่มเงาปกคลุมโพธิบัลลังก์ อยู่ 7 วัน

### **พระรัตนจกกรมเจดีย์**

ที่พุทธคยาจะตั้งอยู่ระหว่างพระโพธิบัลลังก์กับพระอนิมมิสเจดีย์ แต่ที่วัดพระธาตุบังพวน นั้น พระรัตนจกกรมเจดีย์ตั้งอยู่ก่อนไปทางเหนือ เป็นพระเจดีย์ก่อด้วยอิฐสอปูน มีลาดพระบาทก่อด้วยอิฐกว้างประมาณสองเมตรครึ่ง จรดพระอนิมมิสเจดีย์ ตอนกลางมีรอยพระพุทธรูปใหญ่ ตามพุทธประวัติจากอรรถกถา กล่าวว่า เมื่อพระพุทธองค์ประทับอยู่ที่อนิมมิสเจดีย์ ครบ 7 วัน แล้ว ได้ทรงเดินจกกรม เพื่อพิจารณาบรรดาสัตว์โลกที่จะเสด็จไปโปรด อยู่ 7 วัน

### **พระรัตนขจรเจดีย์**

ที่พุทธคยา จะตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของพระโพธิบัลลังก์ แต่ที่วัดพระธาตุบังพวน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก เป็นพระเจดีย์สี่เหลี่ยมย่อมุม ก่อด้วยอิฐสอปูนขนาดใหญ่ ทรงปราสาทเรือนธาตุ มีซุ้มและพระพุทธรูปปางสมาธิ ตามพุทธประวัติจากอรรถกถากล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาพระอภิธรรมตลอด 7 วัน ทรงประทับอยู่ที่เรือนแก้วที่เทวดานิรมิตถวาย บังเกิดฉัพพรรณรังสีรอบพระวรกาย

### **พระอชปาลนิโครธเจดีย์**

ที่พุทธคยาจะตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ที่วัดพระธาตุบังพวน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพระสถูปเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม มีซุ้มพระพุทธรูปปางสมาธิ ตามพุทธประวัติจากพระไตรปิฎก กล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงได้พบกับพราหมณ์ผู้มีทิฐิมานะคนหนึ่ง ที่ชอบว่าคนอื่น ตามอรรถกถากล่าวว่า ทรงมีพุทธรูปกต้อธิดาพญามาร 3 ตน มีนามว่า ตัณฑหา รากา และอรติ ที่รับอาสาพญามารนามว่า วสวัตติ ผู้เป็นพ่อ มาช่วยยวณพระพุทธเจ้า แต่ก็พ่ายแพ้อันตรายไปในที่สุด พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ ณ ที่นี้เป็นเวลา 7 วัน

### **พระมจลินทเจดีย์**

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ อยู่คู่กับสระน้ำ ที่พระธาตุบังพวน ได้สร้างวิหารแบบโปร่ง ไม่มีผนัง ประดิษฐานพระพุทธรูปปางนาคปรก ที่สระน้ำมีรูปปั้นพระยานาค 7 เศียร อยู่กลางสระ ตามพุทธประวัติจากพระไตรปิฎกกล่าวว่า ช่วงนี้อยู่ในสัปดาหที่สามหลังจากตรัสรู้ พระพุทธเจ้าเสด็จไปประทับอยู่ที่ต้นมจลินท์ (ต้นจิก) ในช่วงเวลาที่ฝนตกพรำตลอด 7 วัน พญามจลินทนาคราชได้ขึ้นมาขนดและแผ่พังพาน เพื่อบังลมและฝนให้ เมื่อพายุหายแล้ว ก็คลายขนด จำแลงกายเป็นมาณพน้อย ยืนประคองอัญชลินมัสการพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงเปล่งพุทธอุทานว่า

ความสัจของผู้ที่ยินดีในธรรมเป็นสุข การระมัดระวังไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย การละกามคุณได้เป็นสุข การละอัสมิมานะ (ความถือตัว) เสียได้เป็นสุขอย่างยิ่ง

### พระราชชายาตะเจติย์

ตั้งอยู่ทางทิศใต้ เป็นพระเจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม และมีซุ้มพระพุทธรูปปางสมาธิ เช่นเดียวกับ อชปาลนิโครธเจติย์ ตามพุทธประวัติจากพระไตรปิฎกกล่าวว่า ในสัปดาห์ที่ 4 หลังการตรัสรู้ พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปประทับที่ใต้ต้นราชายตนะ (ต้นเกตุ) ณ ที่นี้ได้มีพ่อค้าสองคน มีนามว่า ตปัสสะ กับ ภัลลิกะมาพบ ได้ถวายข้าวสัตตูก้อน และสัตตุมง และได้เปล่งวาจาถึงพระพุทธและพระธรรม เป็นสรวง เนื่องจากตอนนั้นยังไม่มีพระสงฆ์ ในวันเพ็ญเดือนสาม ของทุกปี จะมีงานเทศกาลนมัสการ พระธาตุนั่งพวน เป็นเวลา 5 วัน 5 คืน

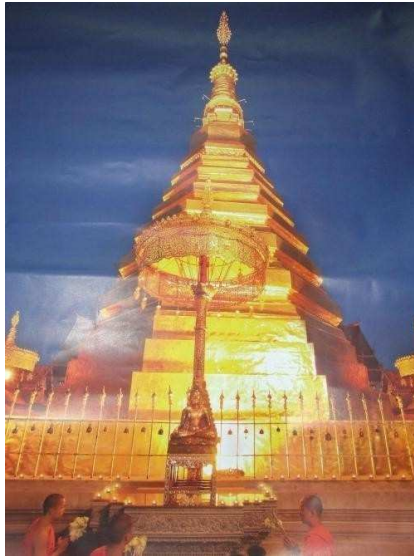
### 11. พระธาตุนั่งพวน จ.น่าน



พระธาตุนั่งพวนประดิษฐานอยู่ ณ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน อยู่ห่างจากตัวเมืองออกไปประมาณ ๓ กิโลเมตร องค์พระธาตุนั่งพวนอยู่บนเนินเขาสูงๆ เป็นสีทองสุกปลั่ง สามารถมองเห็นได้แต่ไกล เนื่องจากสูงถึง ๒ เส้น เป็นอนุสรณ์ของความรักและความสัมพันธ์ ระหว่างเมืองน่านกับเมืองสุโขทัย ในอดีตที่เชิงเนินปูดด้วยอิฐ ลาดชันไปยังยอดเนิน กว้างประมาณ ๒๐ วา มีบันไดนาคนาบทั้งสองข้าง องค์พระเจดีย์เป็นแบบลานนาไทย ฐานเป็นสี่เหลี่ยมซ้อนกันขึ้นไปจนสูง ใช้แผ่นทองเหลืองบรูรอบฐาน แล้วลงรักปิดทอง

จากพงศาวดารเมืองน่านกล่าวว่า พระยาการเมือง เจ้านครน่านได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากกรุงสุโขทัย มาประดิษฐานไว้ที่คอยภูเพียงแช่แห้ง และตามตำนานกล่าวว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับสงฆ์ที่ริมฝั่ง แม่น่านทางทิศตะวันออก ที่บ้านห้วยไค้ และเสวยผลสมอแห้ง ซึ่งพระยามลราชนมาถวาย แต่ผลสมอนั้นแห้งมาก พระพุทธเจ้าจึงทรงนำผลสมอนั้นไปแช่น้ำก่อนเสวย และทรงพยากรณ์ว่า ต่อไปที่นี่จะมีผู้นำพระบรมสารีริกธาตุมาประดิษฐาน จึงเรียกพระสถูปที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแห่งนี้ว่า พระธาตุนั่งพวน มีงานประจำปีฉลองพระธาตุนั่งพวน ในกลางเดือนหกฝ่ายเหนือ ซึ่งตรงกับเดือนสี่ฝ่ายใต้

### 13. พระธาตุช่อแฮ จ.แพร่



พระธาตุช่อแฮประดิษฐานอยู่ ณ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ อยู่ห่างจากตัวเมืองออกไปประมาณ ๙ กิโลเมตร องค์พระธาตุตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ย ๆ เช่นเดียวกับพระธาตุแช่แห้ง สำหรับชื่อที่เรียกนี้ บางท่านอธิบายว่า เดิมมาจากชื่อว่า ช่อแพร่ และเมืองแพร่ก็คือเมืองแพร่ ตามตำนานกล่าวว่า พระพุทธเจ้าได้ประทานพระเกศธาตุองค์หนึ่ง แก่พระอรหันต์ และพระเจ้าอโศกมหาราช ให้แก่ชาวลัวะ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระอรหันต์ได้นำพระธาตุส่วนข้อศอกด้านซ้าย มาประดิษฐานไว้ในพระสถูป ที่ดอยโกสีย์ชัคคบรรพต หรือดอยช่อแพร่ หรือช่อแฮแห่งนี้

### 13. พระบรมธาตุเมืองนคร จ.นครศรีธรรมราช



พระบรมธาตุเมืองนคร ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่กลางใจเมือง ตามตำนานกล่าวว่า องค์พระบรมธาตุเจดีย์ได้ก่อครอบพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้า ซึ่งฝังไว้ ณ หาดทรายแก้วแห่งหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่า นางเหมชาลา กับเจ้าทนต์กุมาร ผู้เป็นพระราชบุตรและพระราชโอรสท้าวโกสีหราช แห่งเมืองทนต์บุรี ได้นำพระทันตธาตุหนีไปลังกา เมื่อตอนที่ท้าวโกสีหราชเสียเมืองให้แก่ท้าวอังศุรราช แต่เรือแตกจึงได้พากันขึ้นบกที่หาดทรายแก้ว เอาพระทันตธาตุฝังไว้ที่หาดทราย แล้วจึงหลบหนีไป ต่อมา พระอรหันต์ชื่อพระมหาเถรพรหมเทพ มาโดยนภากาศ ได้เห็นรัศมีพระทันตธาตุโชติช่วงขึ้นมาจากที่ฝัง จึงได้ลงไปนมัสการและทำนายว่า ในอนาคตสถานที่นี้จะมีพระยาองค์หนึ่ง มาตั้งเป็นเมืองใหญ่

ในกาลต่อมา พระยาศรีธรรมมาศกรราช ได้ทรงก่อพระมหาธาตุสูง ๓๗ วา ไว้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุดังกล่าว เมื่อปี พ.ศ. ๑๐๙๘ แล้วได้สร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้น

#### 14. พระธาตุไชยา



พระธาตุไชยา ประดิษฐาน ณ วัดพระมหาธาตุ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ ๕๐ กิโลเมตร

องค์พระธาตุไชยา เป็นโบราณสถานฝีมือช่างสมัยศรีวิชัย ได้มีการบูรณะมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และได้มีการบูรณะอย่างจริงจังในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าคุณชยาภิวัฒน์ เจ้าคณะวัดพุมเรียงเป็นผู้ควบคุม แต่เดิมวัดนี้ทั้งวัดจมดินและทรายที่ทับถมอยู่ เนื่องจากเป็นที่ลุ่ม หนาน้ำ น้ำจะท่วมและพัดเอาดินโคลนมาทับถม จึงให้ค้ายดินรอบองค์พระธาตุออก แล้วบูรณะฐานขึ้นใหม่ โดยใช้ปูนสอ ระดับดินปัจจุบันสูงกว่าฐานประมาณ ๑ เมตร ซึ่งเมื่อบูรณะแล้วจึงคล้ายกับมีคูน้ำล้อมรอบองค์พระธาตุ ตัวคูน้ำกว้างประมาณ ๖๐ เซนติเมตร

อิทธิพลของศิลปินชาวที่เห็นได้ชัดคือ กูด ซึ่งชาวได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียสมัยหลังคุปตะ มกรหรือกาล ซึ่งเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่ได้รับการสลักบนทับหลังของศิลปินชาวเสมอ ภายในองค์พระธาตุ มีพระพุทธรูปสมัยทวารวดีสององค์ ประทับยืนองค์หนึ่งและประทับนั่งองค์หนึ่ง ระเบียงรอบพระธาตุเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ทำด้วยศิลาแดงสมัยศรีวิชัย

## 2.4 ข้อห้ามเกี่ยวกับผู้หญิง

### 2.4.1 ห้ามเข้าไปเหยียบในบริเวณลานเจดีย์

เจดีย์ เชื่อกันว่าเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นของที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นบริเวณรอบ องค์เจดีย์จึงนิยมทำกำแพงแก้วกันไว้เป็นบริเวณลาน (ช่วง) เจดีย์ บุคคลใดประสงค์จะเข้าไปที่ลานในกำแพงแก้ว เพื่อกราบไหว้บูชา หรือเข้าไปทำความสะอาด ถ้าสวมหมวกจะต้องถอดออก ถ้าสวมรองเท้าต้องถอดรองเท้า และที่ห้ามเข้าไปในบริเวณลานเจดีย์ คือ ผู้หญิง ถือว่าถ้าผู้หญิงเข้าไปจะทำให้เสียความศักดิ์สิทธิ์ แต่คนโบราณก็ไม่ได้กล่าวว่าเพศหญิงเป็นเพศต่ำ

### 2.4.2 ห้ามเข้าอุโบสถหรือในเขตกำแพงแก้วอุโบสถ

อุโบสถ คืออาคารที่ทำสังฆกรรมของพระสงฆ์ ในล้านนาจะเป็นอาคารหลังไม้ใหญ่ และจะห้ามผู้หญิงเข้า แม้กระทั่งในเขตของ กำแพงแก้วก็ห้ามเหยียบเข้าไป ถ้าผู้หญิงเข้าจะทำให้เสื่อมความศักดิ์สิทธิ์

แต่ก็ยังมีข้อยกเว้นว่า ถ้าผู้หญิงใดกำเนิดลูกผู้ชาย จำนวน 7 คน และได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุทั้ง 7 คน จึงจะเข้าอุโบสถได้

### 2.4.3 ห้ามเข้าใกล้บริเวณบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นบ่อน้ำที่คนล้านนาให้ความเคารพ มีทั้งบ่อที่มีมาช้านานตั้งแต่โบราณ และบ่อที่พบใหม่ ส่วนมากจะเป็น บ่อน้ำที่รักษาโรคได้สารพัดโรค ดังนั้นบริเวณรอบบ่อจะสร้างรั้วราวชั่วคราวกันไว้ บุคคลที่จะเข้าไปในเขตรั้วเพื่อตักน้ำในบ่อ ถ้าสวม หมวกจะต้องถอดออก ถ้าสวมรองเท้าจะต้องถอดรองเท้า ก่อนที่จะตักน้ำ จะมีการกราบไหว้บูชา แล้วตั้งคำอธิษฐานขอให้หายจาก โรคอะไร

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ทุกบ่อห้ามผู้หญิงเข้าไปในบริเวณรั้วราวชั่วคราว ถ้าต้องการน้ำศักดิ์สิทธิ์ ก็ขอให้ผู้ชายเป็นคนตักให้ ถ้าผู้หญิง เข้าใกล้บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เชื่อกันว่าน้ำในบ่อจะหมดความศักดิ์สิทธิ์ และยังถ้าเป็นผู้หญิงที่มีประจำเดือนเข้าใกล้บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่า จะทำให้น้ำในบ่อน้ำเสีย

ห้ามนั่งปากบ่อน้ำ

บ่อน้ำ เป็นสิ่งนับถือของคนโบราณ ถือว่าน้ำเป็นสิ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งน้ำกินน้ำใช้ได้จากบ่อ เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนยี่เหือน และวัน สงกรานต์ ชาวบ้านจะนำประทีปไปจุดบูชาที่บ่อน้ำ เพื่อเป็นการบูชาคุณน้ำ และเป็นการขอขมาน้ำด้วย

เมื่อบ่อน้ำถือเป็นสถานที่มีความศักดิ์สิทธิ์ คนโบราณจึงห้ามนั่งบนปากบ่อ ถ้าผู้เฒ่าผู้แก่เห็นผู้ชายนั่ง จะดุด่าตักเตือนไม่ให้ทำอีก โดย บอกว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีดี เป็นการลบหลู่คุณของน้ำ แต่ถ้ามีผู้หญิงใด นั่งปากบ่อน้ำ ถ้าผู้เฒ่าผู้แก่เห็นจะโกรธและดุด่าอย่างรุนแรง เพราะ เชื่อว่า ถ้าผู้หญิงนั่งปากบ่อน้ำ จะทำให้น้ำในบ่อน้ำนั้นเสีย และจะต้องเอาน้ำส้มป่อยไปประพรมขอขมาลาโทษบ่อน้ำนั้น



#### 2.4.4 ห้ามเก็บพืชผักในระหว่างที่มีประจำเดือน

บริเวณสวนหลังบ้านของคนแต่ก่อน จะเป็นที่ปลูกพืชผักสำหรับปรุงอาหาร ผักที่ใช้ประกอบการปรุงอาหาร เช่น ผักไผ่ สะระแหน่ ผักคาวทอง ต้นหอม ผักชี ผักสำหรับจิ้มลาบ เป็นต้น

ผู้หญิงใดที่อยู่ในระหว่างมีประจำเดือน ท่านห้ามเก็บผักเหล่านี้ ถ้าผู้หญิงที่มีประจำเดือนเก็บผักดังกล่าว เชื่อว่า ผักจะแห้ง เเฉตายลง ผู้ใหญ่ก็จะรู้ว่าผู้หญิงที่อยู่ในระหว่างมีประจำเดือนฝ่าฝืน ข้อห้าม และต้องมีการดูตำว่ากล่าวตักเตือนไม่ให้ทำอีก

#### 2.4.5 ห้ามกินผลไม้แปด

ผลไม้แปด คือผลไม้ 2 ลูกออกมาเชื่อมติดกัน เช่น กล้วย มะม่วง มะปราง เป็นต้น ในล้านนาจะห้ามผู้หญิงกินผลไม้เหล่านั้น เชื่อว่า จะทำให้ผู้หญิงนั้นมีลูกแฝด เพราะการมีลูกแฝดสมัยโบราณนั้นไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้หญิง เนื่องจากอาจเกิดอันตรายจากการคลอด และจะยุ่งยากลำบากในการเลี้ยงดู

ห้ามใช้เท้าเตะถีบเพศชาย หรือสัตว์เพศผู้

คนโบราณถือว่าเพศชาย หรือเพศผู้ เป็นเพศที่สูง เป็นเพศที่ประเสริฐ จึงอบรมสั่งสอน เพศหญิงให้เคารพเพศชาย ท่านกล่าวไว้ว่าผู้ชายที่ตั้งความปรารถนาและอธิษฐานขอเกิดเป็นผู้หญิงนั้น ใช้เวลาเพียง 1 ชาติ ก็จะได้เกิดเป็นผู้หญิงสมความปรารถนา แต่ ถ้าผู้หญิงตั้งความปรารถนาและอธิษฐานขอเกิดเป็นผู้ชาย ต้องใช้เวลาถึง 500 ชาติ จึงจะได้เกิดเป็นผู้ชาย ดังนั้น จึงสอนไม่ให้เพศ หญิงใช้เท้าซึ่งถือว่าเป็นของต่ำ เตะถีบเพศชาย แม้กระทั่งสัตว์ดิรัจฉานบางประเภท เช่น ช้าง ม้า วัวควาย สุนัข เป็นต้น ที่เป็นเพศผู้ ก็ห้ามผู้หญิงใช้เท้าเตะถีบเช่นกัน

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินโครงการ

ในการทำโครงการ เครื่องสร้งน้ำพระธาตุ คณะผู้จัดทำโครงการมีวิธีการดำเนินโครงการดังต่อไปนี้

#### 3.1 วิธีการดำเนินโครงการ

- 3.1.1 ประชุมสมาชิกในกลุ่มเพื่อศึกษา และเลือกหัวข้อสนใจในการทำโครงการ
- 3.1.2 นำเสนอหัวข้อโครงการที่ได้จากการเลือกหัวข้อที่สนใจของกลุ่มทำงานต่อครูที่ปรึกษาโครงการ
- 3.1.3 วางแผนการจัดทำโครงการ โดยเขียนแบบร่างโครงการ
- 3.1.4 นำแบบร่างโครงการมาจัดทำโครงการที่สมบูรณ์
- 3.1.5 นำโครงการที่สมบูรณ์แล้วมาจัดทำโครงสร้ง เขียนโปรแกรมคำสั่ง โดยใช้บอร์ด คิตไบรท์ใน

การออกคำสั่งตามโครงการ

- 3.1.6 นำเสนอผลงาน
- 3.1.7 ประเมินผลงานการจัดทำโครงการ

#### 3.2 ลักษณะผลงานที่จะสร้าง

3.2.1 ภาพแสดงโครงสร้งของโครงการ



### 3.2.2 การทำงานของสิ่งที่จะสร้าง

- ใช้แผงควบคุม kid bright และ go go bright ในการทำงาน
- เมื่อเทน้ำลงบนองค์พระธาตุจำลอง (ขนาดเล็ก)
- น้ำผ่านเซนเซอร์ ความชื้นทำงาน
- เซนเซอร์ความชื้น ออกคำสั่งให้ลิเลย์ทำงาน เปิด-ปิด กระแสไฟที่ต่อกับปั้มน้ำ
- กระแสไฟถูกส่งมาให้ปั้มน้ำในถึงน้ำทำงาน (หน่วงเวลา 5-15 วินาที)
- ปั้มน้ำทำงาน ส่งน้ำไปยังพระธาตุองค์ใหญ่
- น้ำที่ถูกปล่อยลงบนพระเจดีย์ธาตุองค์ใหญ่ผ่านเซนเซอร์ ความชื้นอีกรอบ
- เซนเซอร์ความชื้น ออกคำสั่งให้ลิเลย์ทำงาน เปิด-ปิด กระแสไฟที่ต่อกับหลอดไฟบนพระธาตุ
- หลอดไฟ Led บนยอดพระเจดีย์ธาตุส่งแสงสว่าง (หน่วงเวลา 15-30 วินาที)
- น้ำที่ถูกปล่อยออกมา ไหลกลับลงสู่ถังเก็บน้ำตามเดิม

## บทที่ 4

### ผลของการดำเนินโครงการ

#### 4.1 โครงสร้างเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ

ในการทำโครงการ เครื่องสร้งน้ำพระธาตุ คณะผู้จัดทำโครงการได้ดำเนินจัดทำโครงสร้างและประเมินความพึงพอใจของสามเณรนักเรียน และครูในโรงเรียนที่มีต่อโครงสร้างของผู้รับซื้อขวดอัจฉริยะ

การวิเคราะห์และแปรผล โดยรวมคะแนนคำตอบแต่ละข้อในแต่ละประเด็นความพึงพอใจแล้ว นำมาหาค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์การวัด แบ่งเป็น 5 ระดับ กำหนดช่องคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.01 – 5.00	แปลว่า มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.01 – 4.00	แปลว่า มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.01 – 3.00	แปลว่า มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.01 – 2.00	แปลว่า มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 1.00	แปลว่า มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

**ตารางที่ 4.1** ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจ  
ที่มีต่อโครงสร้างเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ

รายการ	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
1.ความประณีต สวยงามของโครงสร้าง	3.95	0.76	พึงพอใจมาก
2.ความเหมาะสมแก่การนำไปใช้งานจริง	4	0.56	พึงพอใจมาก
3.การเลือกวัสดุที่ใช้	3.7	0.86	พึงพอใจมาก
4.ความแข็งแรง ทนทานของโครงสร้าง	3.4	0.60	พึงพอใจมาก
5.ประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์	4.15	0.75	พึงพอใจมากที่สุด
<b>รวม</b>	<b>3.84</b>	<b>0.71</b>	<b>พึงพอใจมาก</b>

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เครื่องสร้งน้ำพระธาตุ ได้คะแนนเฉลี่ย 3.84 (S.D. 0.71) ระดับความพึงพอใจมาก โดยคะแนนของประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 4.15 (S.D.=75) ความเหมาะสมแก่การนำไปใช้งานจริง มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมา ร้อยละ 4.00 (S.D.=0.56) ความประณีต ความสวยงามของโครงสร้างมีคะแนน คิดเป็นร้อยละ 3.95 (S.D.=0.76) การเลือกวัสดุที่ใช้ มีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็น 3.7 (S.D.=0.86) และความแข็งแรงทนทานของโครงสร้าง มีคะแนนเฉลี่ย 3.4 (S.D.=0.60) ตามลำดับ

## 4.2 ประสิทธิภาพในการทำงาน

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของผู้รับซื้อเครื่องป้องกันอัจฉริยะ ได้แบ่งเป็น 5 ระดับ กำหนดช่วงคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.01 – 5.00	แปลว่า มีประสิทธิภาพดีมาก
คะแนนเฉลี่ย 3.01 – 4.00	แปลว่า มีประสิทธิภาพดี
คะแนนเฉลี่ย 2.01 – 3.00	แปลว่า มีประสิทธิภาพปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.01 – 2.00	แปลว่า มีประสิทธิภาพน้อย
คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 1.00	แปลว่า มีประสิทธิภาพน้อยมาก

**ตารางที่ 4.2** การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องสูบน้ำพระราชดำ

รายการ	$\bar{x}$	S.D	ประสิทธิภาพในการทำงาน
1. การทำงานของระบบเซนเซอร์	4	0.86	ประสิทธิภาพดี
2. ระบบการทำงานของเครื่องปั้มน้ำ	3.9	0.72	ประสิทธิภาพดี
3. การทำงานของหลอดไฟ	3.8	0.95	ประสิทธิภาพดี
4. ประสิทธิภาพของโปรแกรม	3.75	0.44	ประสิทธิภาพดี
<b>รวม</b>	<b>3.86</b>	<b>0.74</b>	<b>ประสิทธิภาพดี</b>

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องสูบน้ำพระราชดำ พบว่า ประสิทธิภาพของเครื่องอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.86 (S.D.=0.74) โดยการทำงานของระบบเซนเซอร์ มีคะแนนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 4.00 (S.D.=0.86) รองลงมาได้แก่ ระบบการทำงานของเครื่องปั้มน้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.90 (S.D.=0.72) การทำงานของหลอดไฟ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.8 (S.D.=0.95) และประสิทธิภาพของโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.75 (S.D.=0.44) น้อยลงมาตามลำดับ

## บทที่ 5

### สรุปการดำเนินโครงการ

#### 5.1 สรุปผลการจัดทำโครงการ

การสร้างเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ มีระดับความพึงพอใจมาก โดยคะแนนของประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือความเหมาะสมแก่การใช้งานจริง ความประณีต ความสวยงามของโครงมีคะแนน การเลือกวัสดุที่ใช้ และความแข็งแรงทนทานของโครงสร้าง มีความพึงพอใจน้อยลงมาตามลำดับ

ประสิทธิภาพของเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ โดยรวมอยู่ในระดับดี การทำงานของระบบเซนเซอร์มีคะแนนสูงสุด รองลงมาได้แก่ ระบบการทำงานของเครื่องปั้มน้ำ การทำงานของหลอดไฟ และประสิทธิภาพของโปรแกรม มีค่าคะแนนประสิทธิภาพน้อยลงมาตามลำดับ

#### 5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทดลอง

การสร้างเครื่องสร้งน้ำพระธาตุ ยังเป็นการพัฒนาที่เป็นงานง่ายๆ ยังต้องอาศัยความชำนาญในการเขียนโปรแกรม เพื่อควบคุมคำสั่งให้มีความสัมพันธ์กันดีกว่านี้ และเวลาในการจัดทำให้มากขึ้นเพื่อให้งานที่ทำมีความครอบคลุมและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

#### 5.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา

เนื่องจากโครงการนี้ยังเป็นโครงการที่ต้องอาศัยการทดลองให้คงที่ ทั้งการทำงานของเซนเซอร์ ระบบต่างๆ ตลอดจนถึงการเขียนโปรแกรม จึงควรมีการพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษต่อไป

### บรรณานุกรม

1. พระมหาสมจินต์ สมนุปญโญ (2547) <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14214>
2. มณี พยอมยงค์. (2537). ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์.
3. <http://www.mettadham.ca/stupa%20in%20thailand.htm>
4. <http://www.sri.cmu.ac.th/~maeyinglanna/main8/main.php>